

SKOLVERKETS **ALLMÄNNA RÅD** MED KOMMENTARER

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

Skolverket

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

Beställningsadress:
Wolters Kluwers kundservice
106 47 Stockholm
Telefon: 08-690 95 76
Telefax: 08-690 95 50
E-post: skolverket@wolterskluwer.se
www.skolverket.se/publikationer

Beställningsnr: 15:1512
ISSN: 1403-4549
ISBN: 978-91-7559-224-4

Form: Typisk Form designbyrå
Omslagsbild: Lena Katarina Johansson / Folio
Tryck: Elanders Sverige AB, 2016
Upplaga: 6 000 ex

Skolverket, Stockholm 2016

Förord

Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för hur en ung människas liv kommer att utvecklas. En ungdom som aldrig har påbörjat, har avbrutit eller inte fullföljt sin gymnasieutbildning på ett nationellt program eller motsvarande kan hamna i en situation, där vägen till vidare utbildning eller arbete begränsas. Det är därför viktigt att samhällets insatser för ungdomar sätts in, så att ungdomarnas utvecklingsprocess kan fortgå utan längre avbrott. Det är också viktigt att insatser som görs tar sin utgångspunkt i ungdomarnas behov, förutsättningar och mål. Kommunerna har skyldigheter och ett viktigt ansvar genom sitt aktivitetsansvar för ungdomar, som förtydligades i skollagen den 1 januari 2015.

I olika utredningar har det lyfts fram att kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar behöver utvecklas. De här allmänna råden med kommentarer har därför tagits fram som ett stöd för planering, genomförande och utveckling för kommuner och andra aktörer i arbetet med kommunernas aktivitetsansvar. Syftet med råden är att aktivitetsansvaret för ungdomar blir likvärdigt och av hög kvalitet.

De allmänna råden är även publicerade i Statens skolverks författningssamling, SKOLFS 2015:62.

Anna Ekström
Generaldirektör

Marianne Lindblå
Undervisningsråd

Innehåll

Inledning 6

Unga i fokus 8

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar 13

Målgrupper för kommunernas aktivitetsansvar 17

Att styra och leda arbetet 20

Löpande identifiera, informera och kontakta 23

Lämpliga individuella åtgärder ska erbjudas 28

Dokumentationsansvar 31

Förande av register 34

**Bilaga 1 De allmänna råden utgår från
följande bestämmelser 37**

Referenser 58

Inledning

Vad de allmänna råden handlar om

Dessa allmänna råd handlar om kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar och vänder sig till Sveriges kommuner. De behandlar hur hemkommunen kan eller bör hantera sitt kommunala aktivitetsansvar för ungdomar enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800).

Hur de allmänna råden är strukturerade

Inledningsvis finns en beskrivning av vad det kommunala aktivitetsansvaret är. Materialet är sedan indelat i avsnitten:

1. Att styra och leda arbetet
2. Löpande identifiera, informera och kontakta
3. Lämpliga individuella åtgärder ska erbjudas
4. Dokumentationsansvar
5. Förande av register

Varje avsnitt är i sin tur indelat i följande delar.

Aktuella bestämmelser

Skolverkets allmänna råd utgår alltid från en eller flera bestämmelser. De här allmänna råden grundar sig på bestämmelser i skollagen (2010:800), förordningen (2006:39) om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar, gymnasieförordningen (2010:2039), Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:28) om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret och Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:61) om innehållet i dokumentationen av insatser för de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar. Varje avsnitt i materialet inleds med en hänvisning till vilka bestämmelser som avsnittets allmänna råd grundar sig på. Bestämmelserna finns i sin helhet i bilagan.

Allmänna råd

Skolverkets allmänna råd är rekommendationer om hur kommuner och andra huvudmän kan eller bör handla för att uppfylla kraven i bestämmelserna. Allmänna råd syftar till att påverka utvecklingen i en viss riktning och till att främja en enhetlig rättstillämpning. Råden bör alltså följas om verksamheten inte handlar på ett annat sätt som gör att kraven i bestämmelserna uppfylls.

Kommentarer

Efter de allmänna råden följer kommentarer som syftar till att underlätta förståelsen av de allmänna råden. Kommentarererna ska ses som ett stöd i läsningen av och arbetet med råden.

Ansvaret för de unga

De här allmänna råden med kommentarer om kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar gäller för hemkommuner till ungdomar som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning. De allmänna råden med kommentarer gäller också i tillämpliga delar för huvudmän för en gymnasieutbildning som är skyldiga att meddela till hemkommunen när en elev börjar eller slutar eller utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från sin gymnasieutbildning.¹

1 15 kap. 15 § och 18 kap. 15 § skollagen.

Unga i fokus

Enligt förarbetena är utbildning en av de viktigaste faktorerna för ungdomars framtida möjligheter. Ungdomar som aldrig har påbörjat eller som har avbrutit eller inte har fullföljt sin gymnasieutbildning, riskerar i många fall att hamna i en utsatt situation. De kan få svårigheter att komma vidare i utbildning och i en förlängning hamna i arbetslöshet.² Förarbetena hänvisar till att det är hemkommunen som har det övergripande ansvaret för ungdomar under 20 år som inte genomför eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Förarbetena hänvisar också till att hemkommunen enligt skollagen³ är skyldig att erbjuda de unga gymnasial utbildning fram till det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Vidare anges att det finns långtgående skyldigheter att ge stödinsatser och erbjuda olika utbildningsalternativ inom ramen för gymnasieutbildningen för de ungdomar som har behov av detta.⁴ Att tidigt sätta in stödinsatser kan, enligt förarbetena, vara avgörande i en ung människas liv och utvecklingsprocess. Stödjande insatser, såväl kommunala som statliga, behöver vara snabba och effektiva, eftersom varje dag utan erbjudande om stöd, är en dag för mycket i en ung människas liv. Det är också viktigt att utgångspunkten för stöd och insatser sker utifrån ungdomens behov, förutsättningar och mål och inte utifrån organiseringen av den offentliga verksamheten.⁵

Tidiga insatser är en god investering

För att skapa förutsättningar för ungdomar att genomföra och fullfölja utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning, är det viktigt att huvudmän inom skolväsendet uppmärksammar sina skyldigheter enligt skolförfattningarna. Nedan redovisas exempel på bestämmelser i skolförfattningarna som ska följas samt Skolverkets allmänna råd med kommentarer, som är rekommendationer för hur huvudmannen för utbildningen kan handla som gör att kraven i bestämmelserna uppfylls. Vidare redovisas relevant stöd-

2 SOU 2013:13 *Ungdomar utanför gymnasieskolan – ett förtydligt ansvar för stat och kommun*, sid. 17.

3 15 kap. 5 § och 18 kap. 4 § skollagen. Se även SOU 2013:13, sid. 71.

4 SOU 2013:13, sid. 132.

5 a.a., sid. 71.

material och projektet Plug In. Genom att följa bestämmelser och råd så kan alla elevers möjligheter att fullfölja en utbildning främjas, vilket kan innebära att kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar kan begränsas i omfattning.

Enligt skollagen syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.⁶

Utbildningen behöver uppmärksamma elever som är särskilt begåvade då de kan underpresterar i skolan för att passa in eller för att de har tappat lusten att lära. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.⁷

Utbildningen ska enligt skollagen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom

6 1 kap. 4 § skollagen. Se även avsnitt 1 förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan, förordningen (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan, förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen, förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, förordningen (SKOLFS 2010:255) om läroplan för grundsärskolan, förordningen (SKOLFS 2010:250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall och förordningen (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall. Läs mer i Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (2014).

7 Läs mer i Skolverkets stödmaterial, Att arbeta med särskilt begåvade elever (2015), <http://www.skolverket.se/skolutveckling/lanande/sarskilt-begavade-elever-1.230661>. Se även 3 kap. 3 § skollagen.

utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.⁸

Elever ska enligt skollagen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Elevers studie- och yrkesval har stor betydelse för hur livet kommer att utvecklas. Studie- och yrkesvägledning är en rättighet för eleven och skolan har ett viktigt och omfattande uppdrag att stödja eleverna i att göra väl underbyggda val. Även den som inte är elev men som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledning.⁹

För eleverna i vissa skolformer ska det enligt skollagen finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Hälsan har stor betydelse för elevers prestation, välbefinnande och möjlighet att fungera i skolmiljön. På samma sätt har skolresultaten i sig betydelse för självförtroende och psykiskt välmående. Skolan ansvarar därför både för elevers lärande och för deras hälsa.¹⁰

Sveriges kommuner och landsting (SKL) leder projektet Plug In, vars syfte bland annat är att se till elevers helhetsbehov och stötta dem att fullfölja sin utbildning.¹¹

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Vidare ska kvalitetsarbetet inriktas mot att uppfylla målen för utbildningen. Arbetet med att främja när-

8 1 kap. 5 § skollagen. Se även avsnitt 1 läroplanerna för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, vuxenutbildningen samt läroplanen för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan. Läs mer i Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (2014).

9 2 kap. 29 § skollagen. Se även avsnitt 2.6 läroplanen för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan samt läroplanerna för gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och avsnitt 2.4 läroplanen för vuxenutbildningen. Läs mer i Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Arbetet med studie- och yrkesvägledning (2013).

10 2 kap. 25 § skollagen. Läs mer i materialet, Vägledning för elevhälsan (2014), <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3222>.

11 <http://skl.se/skolakultur/fritid/skolaforskola/sklssatsningarutvecklaskolan/plugin20farregymnasieavhopp.2132.html>.

varo och uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro är en del av det systematiska kvalitetsarbetet.¹²

Samhällets insatser för unga som riskerar att hamna i utanförskap

Ungdomar som har svårigheter att etablera sig i samhället har uppmärksammats i flera olika sammanhang. Det finns utredningar som pekar på betydande konsekvenser av ungas utanförskap, framför allt för de enskilda individerna, men också för samhället.¹³ Enligt förarbetena riskerar ungdomar att hamna i utanförskap om de varken arbetar eller studerar. För att förebygga ett utanförskap är det viktigt att samhällets insatser för dessa ungdomar tar hänsyn till individens förutsättningar, behov och önskemål för att påbörja eller återgå till utbildning, eller ger möjligheter för annan meningsfull sysselsättning. Det är därför enligt förarbetena av vikt att individens behov och önskemål är utgångspunkten för samhällets insatser och inte det offentligas organisering. Samhällets insatser för ungdomar som varken arbetar eller studerar ska sättas in så snart som möjligt. Insatserna ska vara lätta att förstå för ungdomarna och det ska även vara lätt att hitta rätt i utbudet av erbjudanden och stöd. Vidare är det viktigt att ungdomarna inte bollas mellan olika myndigheter vid samverkan dem emellan.¹⁴

Ungdomar som aldrig påbörjar en gymnasieutbildning eller gör ett tidigt avbrott kan ha svårare än andra att etablera sig i samhället. Enligt den ändring av 29 kap. 9 § skollagen som trädde i kraft den 1 januari 2015 ska en hemkommun löpande under året hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning. Till skillnad från tidigare lydelse finns i den nya lagstiftningen ett uttalat krav att kommunerna även ska se till att ungdomen erbjuds lämpliga individuella åtgärder.

12 4 kap. 3, 5 och 6 §§ skollagen. Läs mer i Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet (2012) och Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan (2012).

13 Skolverket (2011) *Vad gör kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan? En rapport om det kommunala informationsansvaret (uppföljningsansvaret)*. Rapport 360, sid. 12.

14 SOU 2013:13, sid. 70–71.

Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Vidare betonar förtydligandet i lagen att kommunen har ett ansvar att ha en aktiv relation med de ungdomar som omfattas av lagen och för att möjliggöra en utvärdering ska kommunernas insatser även dokumenteras skriftligt. I samband med ändringen i skollagen ändrades benämningen från *informationsansvar* till *aktivitetsansvar* för att förtydliga att det ligger i kommunens ansvar att vara aktiv i relation till dessa ungdomar.¹⁵

Det är möjligt för en kommun att i sin verksamhet också inkludera ungdomar som i formell mening inte omfattas av kommunens aktivitetsansvar. Dessa ungdomar ska dock inte vara föremål för registrering, dokumentation eller uppgiftslämnande inom ramen för bestämmelserna om kommunernas aktivitetsansvar.¹⁶ (Se vidare om målgruppen för aktivitetsansvaret på sidan 17).

15 29 kap. 9 § skollagen. Se även prop. 2013/14:191, sid. 137, 138 och 141.

16 Se 29 kap. 9 § skollagen och förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar samt Skolverkets föreskrifter om innehållet i dokumentationen av insatser för de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar och Skolverkets föreskrifter om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret.

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

Enligt skollagen ska en hemkommun löpande under året hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som har fullgjort sin skolplikt, men inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.¹⁷ Förarbetena pekar på att tillägget ”under året” i 29 kap. 9 § skollagen, förtydligar kommunernas ansvar att samla information, kontakta ungdomar och erbjuda insatser, och att detta ska genomföras *under hela året*. Enligt samma förarbeten omfattar kommunernas aktiviteter i förhållande till målgruppen, allt från kartläggning och uppsökande verksamhet för att hitta de berörda ungdomarna, till olika insatser för att i första hand motivera ungdomar att påbörja eller återuppta en utbildning.¹⁸

Fig. 1 Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar löper under hela året.

¹⁷ 29 kap. 9 § skollagen.

¹⁸ Prop. 2013/14:191, sid. 134 och 129.

Begreppen skolplikt, genomför och fullföljd utbildning

För att närmare ange när kommunernas aktivitetsansvar inträder klargörs nedan begreppen *skolplikt*, *genomför* och *fullföljd utbildning*.

Skolplikt

Enligt skollagen har barn som är bosatta i landet som huvudregel skolplikt från höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år. Skolplikten upphör som huvudregel vid utgången av vårterminen det nionde året i skolan. För den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört, upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.¹⁹ Det är först när skolplikten upphör som ungdomar kan bli föremål för kommunernas aktivitetsansvar.

Nyanlända ungdomar och fullgjord skolplikt

Enligt skollagen har barn som är bosatta i landet som huvudregel skolplikt och rätt till utbildning. Med bosatt i landet avses i skollagen den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Det finns också vissa grupper av barn som inte är folkbokförda i landet och som inte är skolpliktiga, men som ändå anses vara bosatta här i skollagens mening. De har då samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn.²⁰

Av förarbetena framgår att asylsökande ungdomar eller ungdomar som vistas i landet utan tillstånd inte ingår i kommunernas aktivitetsansvar, eftersom de inte omfattats av reglerna om skolplikt.²¹ Dessa ungdomar är dock bosatta i landet i skollagens mening och har som huvudregel rätt till gymnasieutbildning.²²

Med hänvisning till ovan gäller följande. Folkbokföringen är en förutsättning för att omfattats av skolplikt. Nyanlända²³ ungdomar som är folkbokförda i landet och således skulle ha omfattats av skolplikt om de varit i skolpliktig ålder, ska omfattas av kommunernas aktivitetsansvar. Det innebär att nyanlända

19 7 kap. 2, 10, 12–13 §§ skollagen.

20 7 kap. 2–3 §§ och 29 kap. 2 § skollagen.

21 Prop. 2013/14:191, sid. 128 och prop. 2012/13:58 *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*, sid. 19.

22 7 kap. 2 § samt 29 kap. 2 och 3 §§ skollagen.

23 3 kap. 12 a § skollagen.

ungdomar som *inte* är folkbokförda i landet inte omfattas av aktivitetsansvaret.

Exempel 1: J har varit bosatt utomlands, men är numera bosatt och folkbokförd här i landet sedan 13 års ålder. J har fullgjort sin skolplikt i grundskolan och därefter påbörjat men inte fullföljt ett nationellt program i gymnasieskolan. J ingår i kommunens aktivitetsansvar.

Exempel 2: M har varit bosatt utomlands, men är numera bosatt här i landet sedan 13 års ålder. M är inte folkbokförd i landet. M, som inte omfattats av skolplikt i skolpliktig ålder, har ändå genomfört utbildning i grundskolan och därefter påbörjat men inte fullföljt ett nationellt program i gymnasieskolan. M ingår *inte* i kommunens aktivitetsansvar.

Exempel 3: J har varit bosatt utomlands, men är numera bosatt och folkbokförd här i landet sedan 16 års ålder. J, som omfattats av skolplikt i skolpliktig ålder, har påbörjat introduktionsprogrammet språkintröduktion. J ingår i kommunens aktivitetsansvar.

Exempel 4: M har varit bosatt utomlands, men är numera bosatt här i landet sedan 16 års ålder. M är inte folkbokförd i landet. M, som inte omfattats av skolplikt i skolpliktig ålder, har påbörjat introduktionsprogrammet språkintröduktion. M ingår *inte* i kommunens aktivitetsansvar.

Genomför eller har fullföljt utbildning

Av skollagen följer att de ungdomar som genomför utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan inte ingår i kommunernas aktivitetsansvar.²⁴

Med fullföljd utbildning i fråga om kommunernas aktivitetsansvar avses dels de ungdomar som uppfyller kraven för gymnasieexamen och erhåller ett examenbevis efter avslutat nationellt program i gymnasieskolan, dels de ungdomar som erhåller ett gymnasiesärskolebevis efter avslutat nationellt program i gymnasiesärskolan.²⁵

24 29 kap. 9 § skollagen.

25 8 kap. 12, 17 och 22 a §§ gymnasieförordningen. Se även prop. 2013/14:191, sid. 133.

Genomför eller har fullföljt motsvarande utbildning

Även utbildning som genomförs eller som efter fullföljd utbildning ger en gymnasieexamen eller ett gymnasiesärskolebevis eller liknande anses vara motsvarande utbildning i fråga om kommunernas aktivitetsansvar. Nedan ges exempel på motsvarande utbildningar.

- Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå,²⁶
- Motsvarande utbildning vid särskilda ungdomshem, vissa avvikelser inom de nationella programmen i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och vissa studier på folkhögskola,²⁷
- Utbildning vid internationella skolor²⁸ och utbildning som leder fram till International Baccalaureate (IB).

Ett individuellt program i gymnasiesärskolan ska erbjudas elever som på grund av sin utvecklingsstörning inte har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program. Ingen ungdom som hemkommunen bedömer kan klara av att följa undervisningen på ett nationellt program ska kunna välja att få sin utbildning på ett individuellt program.²⁹ Med anledning av detta anses även utbildning som genomförs på ett individuellt program i gymnasiesärskolan eller som efter fullföljd utbildning ger ett gymnasiesärskolebevis vara motsvarande utbildning i fråga om kommunernas aktivitetsansvar.

26 Se behörighetsregler i 20 kap. 20 § och 21 kap. 16 § skollagen samt 3 kap. 2 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

27 15 kap. 6 §, 16 kap. 13 §, 19 kap. 12 § och 24 kap. 9 § skollagen, utbildningar med egna examensmål enligt 5 kap. 13 § gymnasieförordningen och yrkesdansutbildning enligt 15 kap. 8 a § skollagen. Se även prop. 2013/14:191, sid. 136.

28 24 kap. 5 § skollagen.

29 19 kap. 14 och 29 §§ skollagen. Se även prop. 2011/12:50 *En gymnasiesärskola med hög kvalitet*, sid. 82.

Målgrupper för kommunernas aktivitetsansvar

Enligt skollagen ska hemkommunens aktivitetsansvar gälla för de ungdomar som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.³⁰

Kommunens aktivitetsansvar aktualiseras om ungdomen:

- är folkbokförd i kommunen,
- inte längre är skolpliktig, och
- inte har fyllt 20 år.

Om förutsättningarna ovan är uppfyllda och ungdomen kan placeras in under någon av punkterna nedan omfattas ungdomen av kommunens aktivitetsansvar.

- Genomför utbildning på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan,
- Genomför *inte* utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning, eller
- Har *inte* fullföljt utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning.

Ungdomar som genomför utbildning på introduktionsprogram

Av skollagen följer att de ungdomar som genomför utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan inte ingår i kommunernas aktivitetsansvar. Det innebär att de ungdomar som genomför utbildning på något av de fem introduktionsprogrammen i gymnasieskolan omfattas av kommunernas aktivitetsansvar.³¹

30 29 kap. 9 § skollagen.

31 29 kap. 9 § skollagen. Se även prop. 2013/14:191, sid. 133.

Ungdomar som inte genomför utbildning

Av skollagen följer att de ungdomar som genomför utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning inte ingår i kommunernas aktivitetsansvar. Det innebär att de ungdomar som inte genomför någon gymnasieutbildning eller motsvarande utbildning omfattas av kommunernas aktivitetsansvar.³²

De ungdomar som inte har fullföljt utbildning

Med ungdomar som fullföljt utbildning avses de ungdomar som dels uppfyller kraven för gymnasieexamen och erhåller ett examenbevis efter avslutat nationellt program i gymnasieskolan, dels de ungdomar som erhåller ett gymnasiesärskolebevis efter avslutat nationellt program i gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning.³³ Det betyder att de ungdomar som inte uppfyller kraven för en gymnasieexamen i gymnasieskolan eller som inte erhåller ett gymnasiesärskolebevis från ett nationellt program i gymnasiesärskolan eller motsvarande omfattas av kommunernas aktivitetsansvar.³⁴ Det innebär att ungdomar som inte uppfyller kraven för gymnasieexamen, och som i stället till exempel erhåller ett studiebevis, omfattas av aktivitetsansvaret. Bilden visar målgruppen för aktivitetsansvaret.

32 Ibid.

33 16 kap. 26–28 §§ och 19 kap. 27 § skollagen, 8 kap. 12, 17 och 22 a §§ gymnasieförordningen. Se även prop. 2013/14:191, sid. 133.

34 8 kap. 12 och 18 §§ gymnasieförordningen. Se även prop. 2013/14:191, sid. 133.

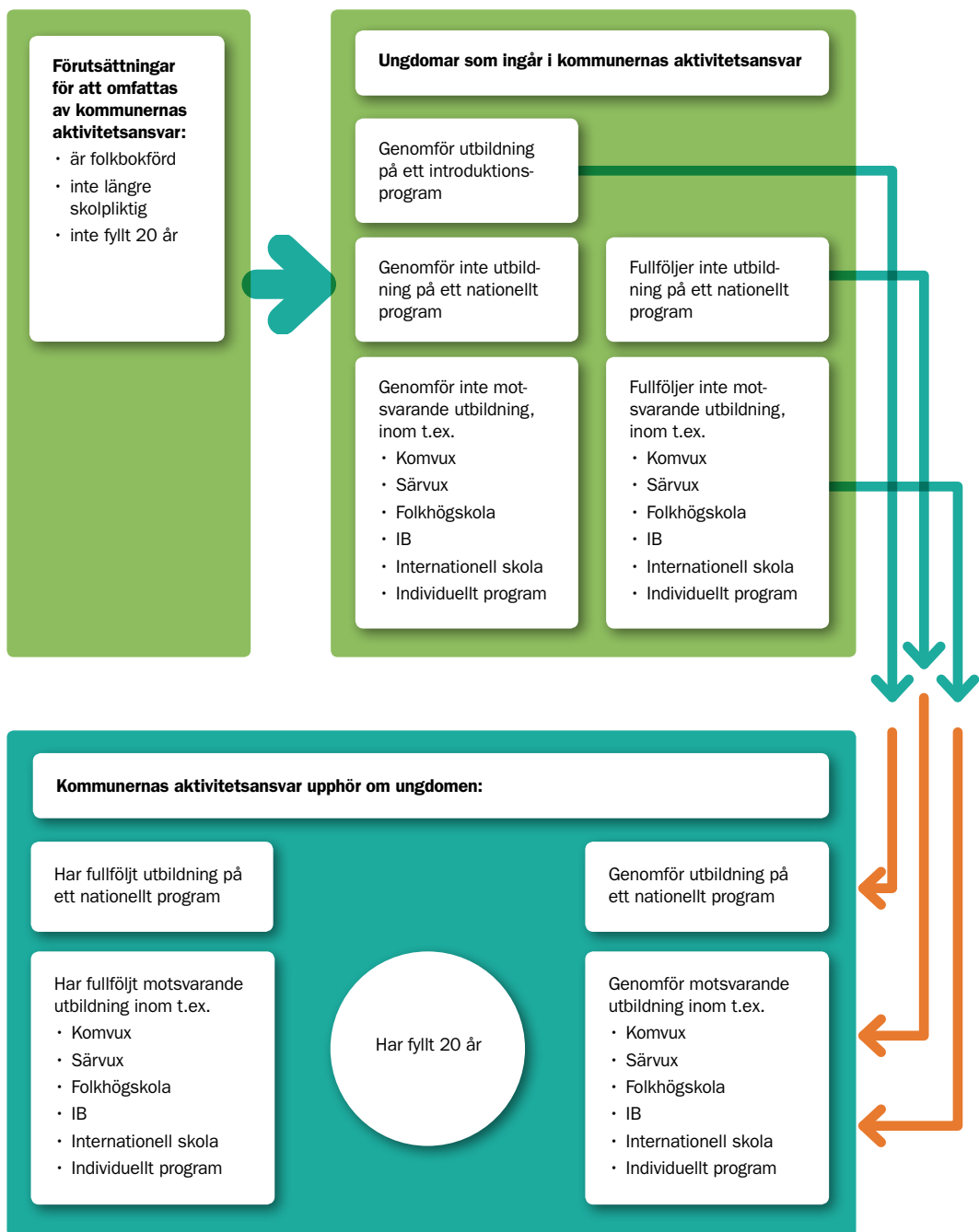

Fig. 2 Ungdomar som ingår i aktivitetsansvaret och när det upphör.

1. Att styra och leda arbetet

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden i denna del utgår från bestämmelser i skollagen.³⁵

ALLMÄNNA RÅD

.....
Hemkommunen bör

1. se till att det finns en ändamålsenlig organisation med en tydlig ansvarsfördelning och en strukturerad handlingsplan för arbetet med aktivitetsansvaret,
2. identifiera vilka myndigheter och andra aktörer som kan vara aktuella att samverka med inom ramen för aktivitetsansvaret, och
3. skapa förutsättningar och ha ändamålsenliga rutiner för samverkan såväl inom kommunen som med berörda myndigheter och andra aktörer.

KOMMENTARER

Organisation och samverkan (punkterna 1, 2 och 3)

Hemkommunen kan organisera arbetet med sitt aktivitetsansvar på det sätt man finner lämpligt, så länge kommunen uppfyller kraven enligt skollagen. För att skapa en god kvalitet i verksamheten kan det enligt förarbetena dock vara viktigt att arbeta strukturerat mot tydliga mål som kan utvärderas.³⁶ En rapport från Skolverket visar på flera framgångsfaktorer i arbetet med det tidigare informationsansvaret. En politisk prioritering av arbetet är en viktig faktor. Andra faktorer är en tydlig ansvarsfördelning inom kommunen samt att det finns avsatta resurser för arbetet. Vidare lyfts det fram att en handlingsplan för hur kommunen ska arbeta med de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret underlättar ett strukturerat och långsiktigt arbete. En sådan handlingsplan underlättar också uppföljning av

35 29 kap. 9 § skollagen. Bestämmelsen finns i sin helhet i bilagan.

36 SOU 2013:13, sid. 148.

hur arbetet fungerar samt hur det fortsättningsvis kan utvecklas.³⁷

Skolinspektionen har kvalitetsgranskat kommuners arbete med det kommunala aktivitetsansvaret. I en kommun som granskats finns en handlingsplan som fungerar som styrinstrument för kommunens hantering av aktivitetsansvaret. Av handlingsplanen framgår vilka olika åtgärder som kommunen erbjuder ungdomar i målgruppen och att verksamheten ska utvärderas varje år. Utifrån utvärderingen ska minst ett förbättringsområde definieras. Den ansvarige i kommunen bedriver ett utvecklingsarbete gällande bland annat strukturer för arbetsgruppens möten, rutiner kring dokumentation samt olika ansvarsområden. Detta arbete ses som viktigt för att organisationen kring det kommunala aktivitetsansvaret inte ska falla på enskilda individer och individuella kontakter.

I en sammanfattande bedömning konstaterar Skolinspektionen att kommunen har ett strukturerat och kontinuerligt arbete för de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. Skolinspektionen bedömer vidare att det finns en dokumenterad välkänd målsättning och en handlingsplan som beskriver kommunens arbete. Ansvarsfördelningen är tydlig och delegation finns.³⁸

I en av Skolverkets rapporter framkommer att det är viktigt med samverkan med olika aktörer³⁹ för att kunna erbjuda en bredd i utbud av åtgärder inom ramen för ansvaret. Andra potentiella framgångsfaktorer är engagerad personal med olika kompetenser. Detta är faktorer som även kan användas framgångsrikt i arbetet med kommunernas aktivitetsansvar.⁴⁰ Följande kan kommunen använda som ett stöd för ett strukturerat arbete.

- *Tydlig ansvarsfördelning*

För arbetet med kommunens aktivitetsansvar behöver det finnas en tydlig ansvarsfördelning och delegering inom kommunen.

37 Skolverket (2011) *Vad gör kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan? En rapport om det kommunala informationsansvaret (uppföljningsansvaret)*. Rapport 360, sid. 59.

38 Skolinspektionen (2015), *Se beslut samt verksamhetsrapporter efter kvalitetsgranskningar av kommuners arbete med det kommunala aktivitetsansvaret*, dnr 400-2014-5608.

39 Exempelvis organisationer, landsting eller företag m.m.

40 Skolverket (2011). Rapport 360, sid. 59.

- *Tydliga rutiner*
Det behöver finnas tydliga rutiner för hur arbetet med kommunens aktivitetsansvar ska bedrivas, exempelvis rutiner för
 - informationshantering vid studieavbrott och information om elever som är i riskzonen för avbrott i och utanför kommunen,
 - hur ofta och på vilket sätt ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret ska kontaktas, och
 - hur man tillvaratar barns och ungdomars åsikter och erfarenheter kring situationen.⁴¹

- *Ändamålsenlig resurstilldelning*
Verksamheten för kommunens aktivitetsansvar behöver ha en adekvat och långsiktig finansiering. Resurserna behöver omprövas utifrån verksamhetens behov.

- *Uppföljning och utvärdering*
Arbetet behöver regelbundet följas upp och utvärderas utifrån uppställda mål i syfte att utveckla kvaliteten i verksamheten.

- *Samverkan*
Verksamheten för kommunens aktivitetsansvar behöver ha förutsättningar för samverkan såväl inom kommunen som med berörda myndigheter och andra aktörer. För de ungdomar som inte kan motiveras till utbildning så kan kommunen samarbeta med till exempel Arbetsförmedlingen för att skaffa praktikplatser till de ungdomar som omfattas av bestämmelsen.⁴²

41 Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad, artikel 12 FN:s konvention om barnets rättigheter.

42 SOU 2013:13, sid. 148 och prop. 2013/14:191, sid. 137.

2. Löpande identifiera, informera och kontakta

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden i denna del utgår från bestämmelser i skollagen, gymnasieförordningen och förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar.⁴³

ALLMÄNNA RÅD

.....

Hemkommunen bör

1. se till att det finns förutsättningar och rutiner för berörd personal att löpande under året identifiera och hålla sig informerad om hur de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret är sysselsatta,
2. se till att tillvägagångssätten för att komma i kontakt med ungdomar anpassas utifrån deras situation och behov, och
3. se till att det finns ändamålsenliga rutiner för att ta emot information när en elev börjar eller slutar vid, eller utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från, en gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en annan huvudman.

Huvudmannen för utbildningen bör

4. se till att det finns ändamålsenliga rutiner för att informera hemkommunen när en elev börjar eller slutar vid, eller utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från, en gymnasieskola eller gymnasiesärskola.
-

KOMMENTARER

Att löpande identifiera, informera sig om och kontakta ungdomarna (punkterna 1 och 2)

Många kommuner arbetar aktivt med att samla in information om ungdomars sysselsättning. Enligt Skolverkets rapport är det

⁴³ 15 kap. 15 §, 18 kap. 15 § och 29 kap. 6 och 9 §§ skollagen, 12 kap. 3–4 a §§ gymnasieförordningen, 3–5 och 10 §§ förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar. Bestämmelserna finns i sin helhet i bilagan.

i detta arbete viktigt att det finns avsatta resurser samt engagerad personal med olika kompetenser.⁴⁴

För att säkerställa att hemkommunen kan identifiera och registrera samtliga ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret är det viktigt att berörd personal har kunskaper om vilka ungdomar som tillhör aktivitetsansvaret (se avsnittet *Målgrupper för kommunernas aktivitetsansvar*). Det är vidare viktigt att en identifiering av ungdomarna sker så snabbt som möjligt och i nära anslutning till skolpliktens upphörande samt i situationer när ungdomar avslutar eller inte har fullföljt sin utbildning. En sådan tidpunkt kan exempelvis vara i nära anslutning till utgången av vårterminen det nionde året eller när ett studiebevis utfärdats. Genom ändamålsenliga rutiner för en snar identifiering kan kommunens aktivitetsansvar ytterligare effektiviseras och på så sätt förebygga ungdomars utanförskap. Det är också viktigt att hemkommun i nära anslutning till att ungdomen inte längre omfattas av kommunens aktivitetsansvar, exempelvis fyller 20 år eller har erhållit ett examensbevis, har rutiner för att avregistrera ungdomen från kommunens aktivitetsansvar. (Se vidare om register i avsnitt 5 *Förande av register*.)

Ungdomar under 20 år som inte påbörjar, genomför eller har fullföljt en gymnasieutbildning löper hög risk för framtida utanförskap från utbildning och arbete.⁴⁵ Eftersom ungdomar kan avbryta sin utbildning under hela läsåret ska ett informationsinhämtande om ungdomarnas sysselsättning enligt förarbetena ske regelbundet under hela året.⁴⁶ Detta är förtydligat genom tillägget i lagtexten att arbetet ska bedrivas löpande ”under året”. Genom att löpande under året hålla sig informerad om ungdomarnas sysselsättning skapar kommunen förutsättningar för att förebygga utanförskap.⁴⁷

De ungdomar som tillhör aktivitetsansvaret behöver kontaktas för att kommunen ska få information om deras sysselsättning. Enligt förarbetena kan kommunen kombinera ett flertal sätt för att komma i kontakt med berörda ungdomar. Syftet är att kommunen utifrån individens behov och förutsättningar med lämpliga intervall ska kunna återkomma med erbjudanden

44 Skolverket (2011). Rapport 360, sid. 59.

45 Prop. 2013/14:191, sid. 130.

46 a.a., sid. 134.

47 Ibid.

om åtgärder. Arbetet behöver anpassas efter det faktum att ungdomar först kan tacka nej till en insats som kommunen erbjuder, men vid ett senare tillfälle tacka ja.⁴⁸

Kommunen kan också behöva anlita auktoriserad tolk eller annan person som utför tolkning i samband med kontakter med berörda ungdomar med annat modersmål än svenska. Det är önskvärt att kontakterna och kommunens informationsinhämtning genomförs på ungdomens starkaste språk. Om det inte är möjligt att anlita tolk som behärskar ungdomens starkaste språk så är det angeläget att kommunen har ett visst handlingsutrymme att genomföra bedömningen på något annat språk som eleven behärskar.

Kommuner har möjlighet att hämta uppgifter från betygsdatabasen (Beda) som förvaltas av Universitets- och högskolerådet (UHR).⁴⁹ UHR ska på begäran av en kommun till kommunen lämna ut uppgift om en person, som kan omfattas av den kommunens aktivitetsansvar för ungdomar, har examens- eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan.⁵⁰ På det sättet kan uppgifterna användas för att sortera bort de ungdomar som fullföljt en utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan och erhållit en gymnasieexamen och som inte längre omfattas av kommunernas aktivitetsansvar.

Kommunens löpande arbete med informationsinhämtning måste bedrivas regelbundet under hela året. Det övergripande arbetet innebär enligt förarbetena ett arbete i tre steg:⁵¹

- hemkommunen skaffar sig information om ungdomars samsättning och registrerar denna information,
- hemkommunen ska exempelvis genom brev, telefonsamtal, sms, hembesök och sociala medier komma i kontakt med de ungdomar som berörs, och
- hemkommunen ska erbjuda lämpliga individuella åtgärder. (Se vidare i avsnitt 3 *Lämpliga individuella åtgärder ska erbjudas.*)

48 Prop. 2013/14:191, sid. 134–135.

49 <http://www.uhr.se/sv/Systemforvaltning/Betygsdatabasen/>

50 10 § förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar.

51 Prop. 2013/14:191, sid. 141 och SOU 2013:13, sid. 149–150.

Rutiner för informationshantering (punkterna 3 och 4)

När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen. Detsamma gäller när en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning från en gymnasieskola eller gymnasiesärskola med en annan huvudman än hemkommunen.⁵² Genom att ha rutiner underlättas hemkommunens förutsättningar att löpande hålla sig informerad om dessa ungdomar. Om hemkommunen har aktuella uppgifter om ungdomars påbörjade, avbrutna eller avslutade studier hos andra huvudmän stärks förutsättningarna för planering och genomförande av det kommunala aktivitetsansvaret.⁵³ Genom denna information får hemkommunen enligt förarbetena också möjlighet att förbereda sig för olika insatser inför de eventuella avbrott som kan ske. Informationen ger ett bra underlag för hemkommunens kvalitets- och utvecklingsarbete med aktivitetsansvaret.⁵⁴ När det gäller motsvarande utbildningar kan samma eller liknande ändamålsenliga rutiner följas.

Information om studieavbrott är centralt. Tiden från det att huvudmannen för gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan meddelar elevens hemkommun om elevens studieavbrott till kommunens erbjudande inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret ska vara så kort som möjligt.⁵⁵

Tidpunkten för när en elev anses avslutat utbildningen är någon av följande punkter:⁵⁶

- om en elev inte kommer till den utbildning eleven har antagits till och inte heller anmäler giltig orsak att utebli inom tre dagar efter det att terminen startat,
- om en elev själv anmäler studieavbrott till rektorn, eller
- om en elev utan anmälan uteblivit från utbildningen under mer än en månad i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet.

52 15 kap. 15 § och 18 kap. 15 § skollagen samt 12 kap. 3–4 a §§ gymnasieförordningen.

53 Prop. 2008/09:199 *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*, sid. 124 och prop. 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap valfrihet och trygghet*, sid. 462.

54 Prop. 2013/14:191, sid. 146.

55 a.a., sid. 144.

56 12 kap. 3–4 a §§ gymnasieförordningen.

Av förarbetena följer att många kommuner har elever spridda över stora delar av landet och att det därmed är svårt att följa upp eleverna. Det är därför särskilt angeläget att huvudmannen har rutiner som innebär att hemkommunen utan dröjsmål får information om att en elev har avbrutit sina studier. Genom att ha rutiner för detta underlättas hemkommunens förutsättningar att löpande hålla sig informerad om dessa ungdomar.

Även vid betydande frånvaro utan giltiga skäl ska huvudmannen snarast meddela hemkommunen. Det är dock viktigt att tänka på att elevens frånvaro är en signal som behöver tas på allvar och att skyldigheten att meddela hemkommunen inte påverkar huvudmannens ansvar att utreda eventuella behov av stödåtgärder eller andra insatser.⁵⁷ För att effektivisera administrationen är det viktigt att huvudmannens rutiner för rapportering till hemkommunen överensstämmer med CSN:s rutiner för rapportering av ogiltig frånvaro. CSN:s rutiner innebär att förutsättningarna för rapportering är ogiltig frånvaro som uppgår till mer än några enstaka timmar under en månad och är upprepat. Hemkommunens skyldighet att vidta åtgärder inom ramen för aktivitetsansvaret, inträder dock först när ungdomen har avbrutit sin utbildning.⁵⁸

Även frånvaro för elever som till följd av sin funktionsnedsättning inte förstår konsekvenserna av sin ogiltiga frånvaro ska rapporteras till hemkommunen, eftersom syftet är att ge kommunerna ett bättre verktyg för att kunna fullgöra sina skyldigheter inom det kommunala aktivitetsansvaret. Denna information behöver inte rapporteras till CSN eftersom den inte ska ligga till grund för något beslut om indragen ersättning eller liknande från CSN.⁵⁹

57 15 kap. 15 § och 18 kap. 15 § skollagen. Se även prop. 2013/14:191, sid. 146.

58 Prop. 2013/14:191, sid. 143–147, Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6), praxis och rutiner, se beslut från Överklagandenämnden för studiestöd med dnr 2012:03168 och http://www.csn.se/utbildningsanordnare-vagledare/regler_rutiner/skolkrapportering.

59 Prop. 2013/14:191, sid. 147.

3. Lämpliga individuella åtgärder ska erbjudas

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden i denna del utgår från bestämmelser i skollagen.⁶⁰

ALLMÄNNA RÅD

Hemkommunen bör

1. se till att det finns förutsättningar och förankrade rutiner för berörd personal att aktivt och löpande kunna erbjuda lämpliga individuella åtgärder till de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret, och
2. se till att samverka med berörda myndigheter och andra aktörer för att samordna lämpliga individuella åtgärder.

KOMMENTARER

Lämpliga individuella åtgärder – förutsättningar, rutiner och samverkan (punkterna 1 och 2)

Enligt förarbetena kan ungdomar som inte har behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan eller saknar en gymnasieexamen eller motsvarande ha minskade möjligheter att få ett arbete. Det är därför viktigt att de ungdomar som berörs av det kommunala aktivitetsansvaret får motivationshöjande insatser och relevant stöd som syftar till att de kan få behörighet till ett nationellt program eller om de har behörighet, fullgöra en utbildning och få en gymnasieexamen från ett nationellt program.⁶¹

Enligt skollagen har kommunerna, inom ramen för det kommunala aktivitetsansvaret, ansvaret för uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera ungdomen att påbörja eller återuppta en utbildning.⁶²

60 29 kap. 9 § skollagen. Bestämmelsen finns i sin helhet i bilagan.

61 Prop. 2013/14:191, sid. 135–136.

62 29 kap. 9 § skollagen.

Enligt förarbetena är de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret en mycket heterogen grupp som har många olika behov. Det är därför betydelsefullt för kommunerna att utforma individuellt anpassade åtgärder där utgångspunkten och fokus för åtgärderna, så långt som möjligt, utgår från den ungas förutsättningar, behov och önskemål.⁶³

Skolinspektionen har kvalitetsgranskat kommuners arbete med det kommunala aktivitetsansvaret. I en kommun visar kvalitetsgranskningen att åtgärderna är individuellt behovsanpassade och syftar till att ungdomar i första hand återgår till eller påbörjar utbildning, eller alternativa aktiviteter. Kommunen kartlägger de ungas behov och ungdomar är delaktiga i planeringen och i beslutsfattandet av vilka åtgärder som kan vara lämpliga för dem. Kommunen följer upp och utvärderar de individuella åtgärder som riktats mot ungdomarna samt vidtar lämpliga åtgärder utifrån resultatet.

Skolinspektionens granskning visar vidare att praktik, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och introduktionsprogram är exempel på åtgärder i kommunen. Motivationssamtalen spelar stor roll för att erbjuda ungdomarna olika lösningar. Av kommunens handlingsplan framgår att ”Jobbcenter” ska hjälpa ungdomar med jobb, framtagande av CV och anordnande av praktik. Om det finns behov av insatser från till exempel Arbetsförmedlingen, socialtjänsten eller gymnasieskolan erbjuder kommunen ungdomarna stöd för att etablera dessa kontakter.

I en sammanfattande bedömning konstaterar Skolinspektionen att kommunen erbjuder individuellt behovsanpassade insatser som syftar till att ungdomar i första hand återgår till eller påbörjar utbildning, men också alternativa aktiviteter. Kommunen kartlägger ungdomarnas behov och de är delaktiga i planering och beslutfattande av vilka insatser som kan vara lämpliga för dem. Kommunen följer upp och utvärderar de individuella insatser som riktats till ungdomarna och kommunen vidtar lämpliga åtgärder utifrån resultatet.⁶⁴

Enligt förarbetena ska kommunen i första hand erbjuda åtgärder som syftar till att motivera den unga att återgå till utbildning och i andra hand till annan sysselsättning, exempelvis

63 Prop. 2013/14:191, sid. 135 och SOU 2013:13, sid. 152.

64 Skolinspektionen (2015), Se *beslut samt verksamhetsrapporter efter kvalitetsgranskningar av kommuners arbete med det kommunala aktivitetsansvaret*, dnr 400-2014-5608.

arbete. Motiverande samtal, som har en tydlig inriktning på utbildning, med en studie- och yrkesvägledare kan vara en lämplig åtgärd. Det kan i andra fall vara aktuellt med en åtgärd där flera myndigheter eller andra aktörer, inom utbildning, hälso- och sjukvård, socialtjänst och arbetsförmedling, samverkar.⁶⁵

Kommunen kan som en lämplig individuell åtgärd erbjuda plats och genomförande av gymnasieutbildning på ett av de fem introduktionsprogrammen i gymnasieskolan. Introduktionsprogrammen står öppna för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program och kan vidare syfta till annan fortsatt utbildning eller ge möjligheter för etablering på arbetsmarknaden.⁶⁶ Enligt skolförfattningarna finns det också möjlighet för de ungdomar som saknar fullständig gymnasieutbildning att komplettera sin utbildning genom studier inom kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå.⁶⁷ Enligt förarbetena finns det också möjlighet för ungdomar att komplettera sin utbildning inom ramen för folkhögskolans allmänna kurser. Vidare kan en kommun också motivera de ungdomar som inte kan motiveras till fortsatta studier att ta kontakt med Arbetsförmedlingen.⁶⁸

Kommunen behöver regelbundet under hela året erbjuda lämpliga individuella åtgärder till de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret. För detta behöver kommunen ha en planering som, så långt som möjligt, tillåter flexibla åtgärder för ungdomar med olika förutsättningar, behov och önskemål. Planeringen behöver tydliggöra ansvarsfördelning, exempelvis för vem som gör vad och när detta ska ske. (Se vidare avsnitt 4 *dokumentationsansvar*.)

65 SOU 2013:13, sid. 152–153.

66 15 kap. 2 §, 17 kap. 3 och 8–12 §§ skollagen.

67 20 kap. 20 § och 21 kap. 16 § skollagen samt 3 kap. 2 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning. Se även prop. 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap valfrihet och trygghet*, sid. 486.

68 Prop. 2013/14:191, sid. 136–137.

4. Dokumentationsansvar

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden i denna del utgår från bestämmelser i skollagen, förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar samt Skolverkets föreskrifter om innehållet i dokumentationen av insatser för de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar.⁶⁹

ALLMÄNNA RÅD

Hemkommunen bör

1. se till att det finns förutsättningar och rutiner så att berörd personal kan dokumentera insatser till ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret.

KOMMENTARER

Dokumentation

Kommunernas insatser för ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret ska enligt skollagen dokumenteras på lämpligt sätt.⁷⁰ Det är viktigt att det finns avsatta resurser för berörd personal som arbetar med dessa uppgifter.⁷¹

Enligt förarbetena ska dokumentationen vara ett stöd för ungdomen och kommunen att komma överens om lämpliga individuella åtgärder utifrån en kartläggning av ungdomens mål, behov och förväntningar och på det sättet utgöra ett underlag för att *professionalisera* mötet mellan ungdomen och företrädare för kommunen.⁷²

Enligt förarbetena kan ett krav på dokumentation av kommunernas insatser för de ungdomar som omfattas av aktivitets-

⁶⁹ 29 kap. 9 § skollagen, 8 § förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar och 3 § Skolverkets föreskrifter om innehållet i dokumentationen av insatser för de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar. Bestämmelserna finns i sin helhet i bilagan.

⁷⁰ 29 kap. 9 § skollagen.

⁷¹ Skolverket (2011). Rapport 360, sid. 59.

⁷² SOU 2013:13, sid. 154.

ansvaret leda till en tydligare arbetsprocess samt att ungdomarna på detta sätt enklare förstår hur de exempelvis kan återgå till utbildning.⁷³

Dokumentationen ska behandla målet med insatserna och vad dessa kan leda till och inte behandla individens personliga förhållanden. Vad kommunernas dokumentation ska innehålla anges närmare i 3 § Skolverkets föreskrifter om innehållet i dokumentationen av insatser för de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar.

Dokumentationens innehåll

3 § Dokumentationen om insatser för de ungdomar i kommunen som omfattas av aktivitetsansvaret ska, om det är aktuellt, innehålla uppgifter om

1. individuell planering och målet med insatserna,
2. vilka insatser som individen ansvarar för,
3. vilka insatser som kommunen ansvarar för,
4. vilka insatser som någon annan aktör ansvarar för,
5. vilka datum som insatsen ska påbörjas och avslutas,
6. orsaken till att insatsen upphört, och
7. tidpunkter för uppföljning och utvärdering av insatsen.

Vid ändring av insatserna ska dokumentationen enligt första stycket revideras.

Enligt förarbetena kan dokumentation utgöra ett viktigt underlag för uppföljning och utvärdering av kommunens insatser och på så sätt utveckla kvaliteten i verksamheten. En tydligare arbetsprocess kan leda till att det blir enklare för ungdomar att förstå på vilka sätt de kan återgå till utbildning eller etablera sig på arbetsmarknaden. Dokumentation är vidare en nödvändighet för att kommunen ska kunna bedriva ett aktivt och löpande arbete med sitt aktivitetsansvar. På sikt kommer dokumentation av åtgärder att leda till ökad kunskap både på lokal och nationell nivå om målgruppens behov och vilka insatser som bidrar till

73 Prop. 2013/14:191, sid. 140.

att de ungdomar som omfattas av ansvaret går vidare till studier eller arbete.⁷⁴

Dokumentationshandlingarna som utarbetas i kommunen blir som regel allmänna handlingar. Enligt offentlighetsprincipen har alla rätt att ta del av allmänna handlingar, men i många fall begränsas den rätten genom sekretess.

Kommunens skyldighet att dokumentera gäller de insatser som kommunen gör för de berörda ungdomarna. Det innebär att uppgifter av känslig karaktär inte ska dokumenteras. Om det ändå förekommer sådana uppgifter gäller bestämmelserna om sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden i 21 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).⁷⁵ Enligt förarbetena är dokumentationen vidare ett stöd för ungdomen och kommunen att komma överens om lämpliga individuella åtgärder och kan, om ungdomen ger sitt samtycke, kommuniceras med andra myndigheter.⁷⁶

74 a.a., sid. 140–141.

75 a.a., sid. 157.

76 SOU 2013:13, sid. 154–155.

5. Förande av register

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden i denna del utgår från bestämmelser i skollagen, förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar och Skolverkets föreskrifter om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret.⁷⁷

ALLMÄNNA RÅD

Hemkommunen bör

1. ha rutiner för att inhämta uppgifter om och föra register över de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret, och
2. ha rutiner för att lämna uppgifter till Skolverket för uppföljning och utvärdering av hur kommunen uppfyller sina skyldigheter i fråga om de ungdomar som tillhör målgruppen för aktivitetsansvaret.

KOMMENTARER

Kommunens registerföring (punkt 1)

Kommunen ska enligt skollagen föra ett register över de ungdomar som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret.⁷⁸ Syftet är att säkerställa att kommunen på det sättet identifierar samtliga berörda ungdomar. Ett register ger förutsättningar för att löpande säkerställa att kommunen har identifierat de ungdomar som omfattas av ansvaret. Det säkerställer i sin tur att ungdomarna kan erbjudas stöd och att kommunerna lever upp till lagens intentioner.⁷⁹

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar av kommuners arbete med det kommunala aktivitetsansvaret visar hur en kommun arbetar med sin registerföring. I kommunen registreras de

⁷⁷ 29 kap. 9 § skollagen, förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar samt 3 och 4 §§ Skolverkets föreskrifter om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret. Bestämmelserna finns i sin helhet i bilagan.

⁷⁸ 29 kap. 9 § skollagen.

⁷⁹ SOU 2013:13, sid. 186 och prop. 2013/14:191, sid. 140.

ungdomar som omfattas av aktivitetsansvar av studie- och yrkesvägledarna i ett eget upprättat system. Kommunen uppdaterar listan varje dygn via ett system för ekonomisk samverkan som används av samarbetande kommuner i regionen. I kommunen är systemet uppdaterat mot antagningsstatistiken och examensstatistiken samt Beda.⁸⁰

Skolinspektionens sammanfattande bedömning är att den aktuella kommunen registrerar de ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret och att kontakterna med samt de åtgärder som erbjuds ungdomarna dokumenteras.

En kommun får, även om ungdomen motsätter sig det, behandla de personuppgifter som anges i förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar.⁸¹ De personuppgifter som får behandlas om de ungdomar som omfattas av en kommuns skyldighet enligt 29 kap. 9 § skollagen är enligt 4 § samma förordning

- namn, personnummer eller samordningsnummer, bostadsadress, e-postadress, telefonnummer,
- tidigare, nuvarande och framtida sysselsättning i form av utbildning, arbete, annan tjänstgöring eller aktivitet, och
- om det är aktuellt med någon individuell åtgärd, åtgärdens innehåll, tidpunkten när åtgärden inleds och upphör samt orsaken till att den upphör.

Uppgifterna får enligt förordningen bara behandlas om det är nödvändigt för att kommunen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt aktivitetsansvaret i 29 kap. 9 § skollagen och den uppgiftsskyldighet som följer av 26 kap. 25 § samma lag. Det är dock inte tillåtet att behandla s.k. känsliga personuppgifter eller uppgifter om brott m.m. enligt 13 och 21 §§ personuppgiftslagen (1998:204). Vidare ska personuppgifterna gallras ur registret när de inte längre behövs med hänsyn till ändamålet med be

80 Skolinspektionen (2015), Se *beslut samt verksamhetsrapporter efter kvalitetsgranskningar av kommuners arbete med det kommunala aktivitetsansvaret*, dnr 400-2014-5608.

81 1 § förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar.

handlingen, dock senast vid utgången av det kalenderår när den registrerade fyller 21 år.⁸²

Uppgifter som kommunen ska lämna till Skolverket för uppföljning och utvärdering (punkt 2)

För ungdomar som omfattas av kommunens aktivitetsansvar ska kommunen föra ett register.

Enligt förarbetena saknas det nationell kunskap om innehåll och effekter om kommunala åtgärder och insatser för ungdomar. För att få ökad kunskap föreslås att det systematiskt samlas uppgifter om målgruppen och om de insatser som erbjuds. Den lokala och den nationella uppföljningen behöver därför utvecklas och baseras på det register som kommunerna är skyldiga att föra. Vidare framgår det att kommunerna ska samla uppgifter om när en åtgärd *inleds* och *tidpunkten när åtgärden för ungdomen upphörde och orsaken till detta*.⁸³

Vilka uppgifter och vid vilken tidpunkt de ska lämnas till Skolverket för uppföljning och utvärdering av kommunens aktivitetsansvar, anges närmare i Skolverkets föreskrifter om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret. (Se bilaga 1.)

82 3, 5 och 7 §§ förordningen om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar. Se även prop. 2013/14:191, sid. 140.

83 SOU 2013:13, sid. 186–188.

Bilaga 1 Aktuella bestämmelser

De allmänna råden utgår från följande bestämmelser

Skollagen (2010:800)

1 kap. Inledande bestämmelser

Huvudmän inom skolväsendet

Staten

4 § Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

Enskilda

5 § Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

2 kap. Huvudmän och ansvarsfördelning

Elevhälsa

Elevhälsans omfattning

25 § För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Studie- och yrkesvägledning

Tillgång

29 § Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen

Barns och elevers lärande och personliga utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Definition av nyanländ

12 a § Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 §.

4 kap. Kvalitet och inflytande

Systematiskt kvalitetsarbete

Huvudmannanivå

3 § Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning

Vilkas som omfattas av skolplikt

2 § Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt enligt föreskrifterna i detta kapitel.

Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola.

Skolplikt gäller inte heller barn som avses i 29 kap. 2 § andra stycket. Dessa barn har dock samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn.

Rätten till utbildning

3 § Enligt 2 kap. 18 § första stycket regeringsformen har alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola.

Av 2 § tredje stycket samt 11 och 15 §§ följer även en viss rätt till utbildning utöver skolplikten.

När skolplikten inträder

10 § Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller åtta år.

Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter begäran av barnets vårdnadshavare.

När skolplikten upphör och rätten att därefter slutföra skolgången

Skolpliktens upphörande

12 § Om inte annat följer av 13 eller 14 § upphör skolplikten vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten.

Senare upphörande

13 § För den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört enligt 12 §, upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.

Frågan om skolpliktens förlängning enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

15 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

2 § Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning. Den vidareutbildning som ges i form av ett fjärde tekniskt

år ska därutöver bygga på de kunskaper eleverna fått på teknikprogrammet eller i motsvarande utbildning.

Målgrupp

6 § Ungdomar som har gått igenom en utbildning på ett nationellt program eller likvärdig utbildning eller har avlagt International Baccalaureate (IB) är inte längre behöriga för nationella program och introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Yrkesdansarutbildningen

8 a § Regeringen får meddela föreskrifter om särskild utbildning i form av en yrkesdansarutbildning i gymnasieskolan.

Föreskrifter om sådan utbildning som regeringen meddelar i förordning får avvika från bestämmelserna i denna lag.

Information till hemkommunen

15 § När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Detsamma gäller om en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Denna skyldighet påverkar inte huvudmannens ansvar för att ge stöd eller särskilt stöd till elever.

16 kap. Utbildning på nationella program i gymnasieskolan

Utbildningarnas utformning och innehåll

Avvikelse från ett nationellt programs innehåll

13 § Statens skolverk får besluta om avvikelser från struktur, innehåll och examensmål för utbildningar på nationella program.

Beslut enligt första stycket som avser en utbildning som anordnas av en offentlig huvudman fattas i samband med beslut om riksrekrytering enligt 45 §.

Beslut enligt första stycket som avser en utbildning som anordnas av en enskild huvudman fattas efter en prövning som motsvarar prövningen av riksrekryterande utbildningar enligt 45 §.

Regeringen får meddela föreskrifter om villkor för beslut enligt tredje stycket.

17 kap. Utbildning på introduktionsprogram i gymnasieskolan

Allmänna bestämmelser

Utbildningens syfte

3 § Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med

- *preparandutbildning* att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet,
- *programinriktat individuellt val* att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet,
- *yrkesintroduktion* att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram,
- *individuellt alternativ* att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden, och
- *språkin introduktion* att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Behörighet

8 § Utöver de gemensamma behörighetsvillkoren för gymnasieskolan i 15 kap. 5 och 6 §§ gäller 9–12 §§ för de olika introduktionsprogrammen.

9 § Preparandutbildning står öppen för ungdomar som saknar de godkända betyg som krävs för behörighet till alla nationella program enligt 16 kap. 30 och 31 §.

10 § Programinriktat individuellt val står öppet för ungdomar som inte har alla de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 §, men från grundskolan har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk och

- i engelska eller matematik samt i minst fyra andra ämnen, eller
- i engelska och matematik samt i minst tre andra ämnen.

11 § Yrkesintroduktion och individuellt alternativ står öppna för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 §. De står dock inte öppna för ungdomar som ska erbjudas språkintröduktion.

Om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl, får ungdomar som uppfyller behörighetskraven för ett yrkesprogram tas emot till yrkesintroduktion eller individuellt alternativ.

12 § Språkintröduktion står öppen för nyanlända ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 § och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning. Om det finns särskilda skäl får även andra elever gå språkintröduktion.

18 kap. Allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan

Allmänna bestämmelser

Information till hemkommunen

15 § När en elev börjar eller slutar vid en gymnasiesärskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Detsamma gäller om en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Denna skyldighet påverkar inte huvudmannens ansvar för att ge stöd eller särskilt stöd till elever.

19 kap. Utbildning på program i gymnasieskolan

Utbildningarnas utformning och innehåll

Avvikelser från ett nationellt programs innehåll

12 § Statens skolverk får besluta om avvikelser från struktur, innehåll och programmål för utbildningar på nationella program.

Beslut enligt första stycket som avser en utbildning som anordnas av en offentlig huvudman fattas i samband med beslut om riksrekrytering enligt 37 §.

Beslut enligt första stycket som avser en utbildning som an-

ordnas av en enskild huvudman fattas efter en prövning som motsvarar prövningen av riksrekryterande utbildningar enligt 37 §.

Regeringen får meddela föreskrifter om villkor för beslut enligt tredje stycket.

Individuella program

14 § Utbildning på ett individuellt program ska erbjudas elever som inte kan följa undervisningen på ett nationellt program.

I de individuella programmen ska följande ämnesområden ingå:

- estetisk verksamhet,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- natur och miljö,
- individ och samhälle, och
- språk och kommunikation.

Praktik får förekomma om rektorn bedömer att det är till nytta för eleven.

Programmet får syfta till att stimulera eleven att senare gå över till ett nationellt program.

Ansökan, mottagande och fullföljande av utbildning

Beslut om mottagande

29 § Huvudmannen för den sökta utbildningen prövar frågan om den sökande ska tas emot.

Om hemkommunen enligt 18 kap. 5 § har beslutat att en sökande inte tillhör målgruppen för gymnasiesärskolan, ska kommunen bereda honom eller henne tillfälle att söka till gymnasieskolan i hemkommunen så snart som möjligt.

Hemkommunen ska göra en bedömning av om en ungdom som har sökt till ett individuellt program har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program. Om hemkommunen bedömer att den sökande inte har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program, ska den sökande tas emot på ett individuellt program. Om hemkommunen bedömer att den sökande har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program, ska kommunen bereda honom eller henne tillfälle att så snart som möjligt söka till nationella program som anordnas av hemkommunen.

20 kap. Kommunal vuxenutbildning

Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Behörig till utbildning på gymnasial nivå

20 § En vuxen är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket, men har slutfört utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela föreskrifter om att behörighet enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

21 kap. Särskild utbildning för vuxna

Särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå

Behörig till utbildning på gymnasial nivå

16 § En vuxen med utvecklingsstörning är behörig att delta i utbildning på gymnasial nivå från och med andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år, om han eller hon

1. är bosatt i landet,
2. saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge,
3. har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, och
4. i övrigt uppfyller föreskrivna villkor.

Behörig är också den som är yngre än vad som anges i första stycket, men har slutfört utbildning i gymnasieskolan eller likvärdig utbildning och uppfyller övriga behörighetsvillkor.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att behörighet enligt första stycket ska inträda tidigare än vad som anges där.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor.

Första och andra styckena gäller inte intagna i kriminalvårdsanstalt. Av 24 kap. 10 § framgår att Kriminalvården ansvarar för deras utbildning.

24 kap. särskilda utbildningsformer

Internationella skolor

Gymnasienivå

5 § Om en internationell skola erbjuder gymnasial utbildning som har en annan internationell inriktning än den som får finnas i gymnasieskolan eller om skolan anordnar utbildning som leder fram till International Baccalaureate (internationell skola på gymnasienivå), ska Statens skolinspektion förklara huvudmannen berättigad till sådant bidrag som avses i 6 § om

1. utbildningen följer ett annat lands läroplan och kursplaner eller en internationell läroplan och internationella kursplaner med anpassning till svenska förhållanden i den utsträckning som är rimlig,
2. utbildningen som helhet är likvärdig med utbildningen i gymnasieskolan,
3. utbildningens allmänna mål och värdegrund inte strider mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det svenska skolväsendet,
4. utbildningen förmedlar kunskaper som underlättar fortsatta studier utomlands,
5. undervisning i svenska språket och om svenska förhållanden ges i den omfattning som behövs för de elever som under kortare tid är bosatta i Sverige,
6. elever som avses i 6 § första stycket som har svårigheter i skolarbetet erbjuds särskilt stöd,
7. elever som avses i 6 § första stycket erbjuds sådan elevhälsa som avser medicinska insatser som ska erbjudas elever i gymnasieskolan,

8. elevavgiften för elever som avses i 6 § första stycket är skälig med hänsyn till rimliga kostnader för verksamheten, bidrag och omständigheterna i övrigt,
9. skolan är öppen för alla elever som avses i 6 § första stycket, med undantag för sådana elever som det skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter att ta emot för skolan,
10. urvalet, om det inte finns platser till alla behöriga sökande, görs på grunder som Skolinspektionen godkänner,
11. sådana elever som avses i 6 § första stycket och deras vårdnadshavare ges tydlig information om skolans innehåll och inriktning mot fortsatta studier utomlands och om vad utbildning vid en internationell skola på gymnasienivå kan innebära vid fortsatt utbildning i Sverige, och
12. skolan följer övriga bestämmelser i denna lag och i andra föreskrifter som avser internationella skolor på gymnasienivå.

Skolinspektionen ska, för annan utbildning än sådan som leder fram till International Baccalaureate, i beslutet om rätt till bidrag ange vilket nationellt program utbildningen ska jämföras med i bidragshänseende. I beslutet ska Skolinspektionen även ange det högsta antal elever som är folkbokförda i Sverige som omfattas av huvudmannens bidragsrätt.

Utbildning vid särskilda ungdomshem

Utbildning för icke skolpliktiga

9 § Den som inte längre är skolpliktig och vistas i ett hem som avses i 8 § första stycket och som inte lämpligen kan fullgöra skolgång på annat sätt ska genom huvudmannens försorg ges möjlighet att delta i utbildning som motsvarar sådan utbildning som erbjuds i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan.

För sådan utbildning ska relevanta bestämmelser i skollagen tillämpas med de nödvändiga avvikelser som följer av att den unge vistas i ett sådant hem. Följande bestämmelser behöver dock inte tillämpas:

- bestämmelser om registerkontroll (2 kap. 31–33 §§), och
- bestämmelser om lokaler och utrustning (2 kap. 35 §).

29 kap. Övriga bestämmelser

Bosättning

2 § Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första eller tredje stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716),
3. har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag till följd av EU-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer,
4. är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av 3, eller
5. vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning.

Har ett beslut om avvisning eller utvisning meddelats mot någon som avses i andra stycket 1 ska denne fortfarande anses vara bosatt i Sverige på den grunden till dess att han eller hon lämnar landet. Om den som avvisats eller utvisats håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas ska personen dock anses som bosatt i Sverige på den grund som anges i andra stycket 5.

Begränsningar i rätten till utbildning för dem som avses i andra stycket följer av 3 §.

3 § De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Hemkommun och hemlandsting

6 § Med en persons hemkommun avses i denna lag den kommun som personen är folkbokförd i.

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Detsamma gäller den som är kvarskriven i en kommun enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

Med hemlandsting avses det landsting som hemkommunen hör till.

Kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

9 § En hemkommun ska löpande under året hålla sig informerad om hur de ungdomar i kommunen är sysselsatta som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning (aktivitetsansvar).

Hemkommunen har inom ramen för ansvaret uppgiften att erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Åtgärderna ska i första hand syfta till att motivera den enskilde att påbörja eller återuppta en utbildning. Kommunen ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt.

Kommunen ska föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret enligt första stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den dokumentation och den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att kommunen ska kunna fullgöra sina skyldigheter enligt andra och tredje styckena.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

5 kap. Avvikelser inom de nationella programmen

Gemensamma bestämmelser om andra riksrekryterande utbildningar än idrottsutbildningar

Förutsättningar för egna examensmål och andra avvikelser

13 § Enligt 16 kap. 13 § och 19 kap. 12 § skollagen (2010:800) får Statens skolverk besluta att en utbildning får avvika från vad som annars gäller för nationella program i fråga om struktur, innehåll och examensmål eller programmål. Från den omfattning av de gymnasiegemensamma ämnena som framgår av bilaga 3 och av de gymnasiesärskolegemensamma ämnena som framgår av bilaga 5 till skollagen får dock inte någon avvikelse beslutas.

Eget examensmål eller programmål för en viss riksrekryterande utbildning ska beslutas om

1. utbildningen till sitt innehåll i allt väsentligt avviker från ett nationellt programs examensmål eller programmål, och
2. det finns synnerliga skäl för avvikelsen och utbildningen ryms inom gymnasieskolans eller gymnasiesärskolans kompetensområde.

8 kap. Betyg, gymnasieexamen och prövning

Dokument efter nationella program i gymnasieskolan

Examensbevis och studiebevis

12 § En elev som uppfyller kraven för gymnasieexamen ska få ett examensbevis när eleven har avslutat ett nationellt program och har fått betyg på alla kurser och på det gymnasiearbete som ingår i elevens individuella studieplan. För den elev som efter en eller flera kurser eller gymnasiearbetet har fått beslut om betyg som innebär att betyg inte har kunnat sättas enligt 15 kap. 27 § skollagen (2010:800) eller annars inte uppfyller kraven för gymnasieexamen ska i stället studiebevis utfärdas.

Betygen på de kurser som enligt elevens individuella studieplan ingår i det fullständiga programmet och betygen på de kurser som enligt studieplanen ligger utanför elevens fullständiga program ska redovisas var för sig i beviset.

Examensbevis för den som är elev i gymnasieskolan

17 § Examensbevis ska utfärdas för den som är elev i gymnasieskolan när eleven har uppfyllt kraven för gymnasieexamen. Av examensbeviset ska det framgå

1. om beviset avser en yrkesexamen eller en högskoleförberedande examen,
2. vilken studieväg som examensbeviset avser,
3. om eleven har fått grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå och beviset avser en yrkesexamen,
4. vilka kurser som beviset avser, hur många gymnasiepoäng som varje kurs omfattat och vilket betyg eleven fått på varje kurs,
5. att eleven har genomfört ett godkänt gymnasiearbete och vad det har innehållit,
6. om eleven har slutfört ett fullständigt eller utökat program, och
7. om eleven har haft ett längre studieuppehåll för studier utomlands och vilken karaktär och omfattning dessa studier har haft.

Studiebevis

18 § För den elev som inte uppfyllt kraven för gymnasieexamen ska ett studiebevis utfärdas. Av studiebeviset ska det framgå

1. om beviset avser en utbildning på ett yrkesprogram eller ett högskoleförberedande program,
2. vilken studieväg som studiebeviset avser,
3. vilka kurser som beviset avser, hur många gymnasiepoäng som varje kurs omfattat och vilket betyg eleven fått på varje kurs eller om betyg inte har kunnat sättas enligt 15 kap. 27 § skollagen (2010:800),
4. om eleven har genomfört ett godkänt gymnasiearbete och vad det har innehållit,
5. om eleven har slutfört ett fullständigt, reducerat eller utökat program, och
6. om eleven har haft ett längre studieuppehåll för studier utomlands och vilken karaktär och omfattning dessa studier har haft.

Gymnasiesärskolebevis

Gymnasiesärskolebevis efter nationellt program

22 a § Gymnasiesärskolebevis ska utfärdas för den som har avslutat ett nationellt program i gymnasiesärskolan. Av gymnasiesärskolebeviset ska det framgå

1. vilken studieväg som beviset avser,
2. vilka kurser som beviset avser, hur många gymnasiesärskolepoäng som varje kurs har omfattat och vilket betyg eleven har fått på varje kurs eller om betyg inte har kunnat sättas enligt 18 kap. 26 § skollagen (2010:800),
3. i förekommande fall vilka kurser från gymnasieskolan som beviset avser, hur många gymnasiepoäng som varje kurs har omfattat och vilket betyg eleven har fått på varje kurs eller om betyg inte har kunnat sättas enligt 15 kap. 27 § skollagen,
4. i förekommande fall vilka ämnesområden som beviset avser och deras omfattning,
5. om eleven har genomfört ett godkänt gymnasiesärskolearbete och vad det i så fall har innehållit,
6. om eleven har slutfört ett fullständigt, reducerat eller utökat program,
7. omfattningen av det arbetsplatsförlagda lärandet,
8. på vilken eller vilka arbetsplatser som eleven har genomfört arbetsplatsförlagt lärande och vilka arbetsuppgifter som eleven har utfört där, och en bedömning av hur eleven har genomfört arbetsuppgifterna inom ramen för det arbetsplatsförlagda lärandet och gymnasiesärskolearbetet, om eleven begär det.

Gymnasiesärskolebevis efter individuellt program

22 b § Gymnasiesärskolebevis ska utfärdas för den som har avslutat ett individuellt program i gymnasiesärskolan. Av gymnasiesärskolebeviset ska det framgå

1. att beviset avser ett individuellt program,
2. vilka ämnesområden som beviset avser och deras omfattning, och
3. i förekommande fall vilka kurser som beviset avser, hur många gymnasiesärskolepoäng som varje kurs har omfattat och vilket betyg eleven har fått på varje kurs eller om betyg inte har kunnat sättas enligt 18 kap. 26 § skollagen (2010:800).

Om eleven har genomfört praktik, ska omfattningen av prak-

tiken också framgå av gymnasiesärskolebeviset. Vidare ska det framgå på vilken eller vilka arbetsplatser som praktiken har genomförts och vilka arbetsuppgifter som eleven har utfört där. Beviset ska även innehålla en bedömning av hur eleven har genomfört arbetsuppgifterna inom ramen för praktiken, om eleven begär det.

12 kap. Elever

Avslutande av utbildningen

3 § En elev anses ha avslutat utbildningen om eleven inte kommer till den utbildning eleven har antagits till och inte heller anmäler giltig orsak att utebli inom tre dagar efter det att den första terminen har startat.

4 § Om en elev vill avsluta utbildningen utan att slutföra den, ska eleven anmäla det till rektorn. En elev som inte har fyllt 18 år och inte heller har ingått äktenskap ska visa att vårdnadshavaren samtycker till att eleven slutar i förtid.

4 a § Om en elev har påbörjat en utbildning och därefter utan anmälan enligt 4 § har uteblivit från utbildningen under mer än en månad i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet, ska eleven anses ha avslutat utbildningen.

Rektorn får dock besluta att eleven inte ska anses ha avslutat utbildningen trots att förutsättningarna i första stycket finns, om det finns synnerliga skäl.

Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning

3 kap. Behörighet och urval

Behörighet

2 § Behörig att tas emot till kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna är också den som är yngre än det som anges i 20 kap. 11 § första stycket eller 20 § första stycket respektive 21 kap. 11 § första stycket eller 16 § första stycket skollagen (2010:800), om det med hänsyn till den sökandes personliga förhållanden finns särskilda skäl.

Förordningen (2006:39) om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om

1. behandling av personuppgifter i samband med att kommunerna för register över ungdomar som de har aktivitetsansvar för, och
2. kommunernas dokumentation av sina insatser för dessa ungdomar enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800)), och
3. uppgiftsskyldighet i samband med arbetet med aktivitetsansvaret.

Bestämmelserna i 3–7 §§ gäller endast om behandlingen av personuppgifter är helt eller delvis automatiserad eller om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Behandling av personuppgifter som är tillåten enligt denna förordning får utföras även om den registrerade motsätter sig detta.

Förhållandet till personuppgiftslagen

2 § Personuppgiftslagen (1998:204) gäller vid den behandling av personuppgifter som en kommun vidtar i sin verksamhet enligt 29 kap. 9 § första, andra och tredje styckena skollagen (2010:800) och den uppgiftsskyldighet som följer av 26 kap. 25 § samma lag.

Ändamål

3 § Personuppgifter får behandlas bara om det är nödvändigt för att kommunen ska kunna fullgöra den skyldighet som framgår av 29 kap. 9 § första, andra och tredje styckena skollagen (2010:800) och den uppgiftsskyldighet som följer av 26 kap. 25 § samma lag.

Personuppgifter som får behandlas

4 § Kommunen får endast behandla följande personuppgifter om de ungdomar som omfattas av en kommuns skyldighet enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800):

1. namn, personnummer eller samordningsnummer, bostadsadress, e-postadress, telefonnummer,
2. tidigare, nuvarande och framtida sysselsättning i form av utbildning, arbete, annan tjänstgöring eller aktivitet, och
3. om det är aktuellt med någon individuell åtgärd, åtgärdens innehåll, tidpunkten när åtgärden inleds och upphör samt orsaken till att den upphör.

Förbud mot behandling av känsliga personuppgifter m.m.

5 § Personuppgifter som omfattas av 13 och 21 §§ personuppgiftslagen (1998:204) får inte behandlas.

Rättelse och skadestånd

6 § Bestämmelserna i 28 och 48 §§ personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller även vid behandling av personuppgifter enligt denna förordning.

Gallring

7 § Personuppgifter ska gallras ur registret när de inte längre behövs med hänsyn till ändamålet med behandlingen, dock senast vid utgången av det kalenderår när den registrerade fyller 21 år.

Dokumentation

8 § Av 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) framgår att kommunen på lämpligt sätt ska dokumentera sina insatser för de ungdomar i kommunen som omfattas av aktivitetsansvaret.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om innehållet i dokumentationen.

Uppgiftsskyldighet

9 § Av 26 kap. 25 § skollagen (2010:800) framgår att en huvudman för utbildning eller annan verksamhet som är föremål för nationell uppföljning och utvärdering till Statens skolverk ska lämna sådana uppgifter om verksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljningen och utvärderingen.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas för uppföljning och utvärdering enligt 26 kap.

25 § skollagen (2010:800) av hur kommunerna uppfyller sina skyldigheter enligt 29 kap. 9 § samma lag.

10 § Universitets- och högskolerådet ska på begäran av en kommun till kommunen lämna ut uppgift om en person, som kan omfattas av den kommunens aktivitetsansvar för ungdomar, har examens- eller studiebevis eller motsvarande från gymnasieskolan.

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:28) om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret

Inledande bestämmelse

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som en kommun ska lämna till Skolverket för uppföljning och utvärdering av hur kommunen uppfyller sina skyldigheter enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800).

Ungdomar som omfattas

2 § Enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) omfattar en kommuns aktivitetsansvar ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt men inte har fyllt 20 år och inte genomför eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskola eller gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning.

Uppgifter som ska lämnas

3 § För varje individ som avses i 2 § ska hemkommunen lämna uppgift om

1. personnummer,
2. datum när en individ registreras inom aktivitetsansvaret,
3. sysselsättning vid registreringen,
4. sysselsättning efter registrering innan åtgärd sätts in,
5. om en åtgärd sätts in, datum för start av åtgärden,
6. åtgärdens innehåll,
7. datum då åtgärden avslutas,
8. orsak till att åtgärden upphör,
9. sysselsättning efter åtgärden,
10. datum då individen inte längre omfattas av kommunens aktivitetsansvar, samt
11. orsak till att individen inte längre omfattas av kommunens aktivitetsansvar.

När uppgifter senast ska lämnas

4 § Uppgifterna ska lämnas till Skolverket senast den 1 september beträffande uppgifter som avser tiden den 1 januari–30 juni samma år, samt senast den 1 februari beträffande uppgifter som avser tiden den 1 juli–31 december året innan.

Om den 1 februari respektive 1 september är en helgdag ska uppgifterna i stället lämnas senast närmaste vardagen därefter.

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:61) om innehållet i dokumentationen av insatser för de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar

Inledande bestämmelse

1 § Av 29 kap. 9 § tredje stycket skollagen (2010:800) framgår att kommunen på lämpligt sätt ska dokumentera sina insatser för de ungdomar i kommunen som omfattas av aktivitetsansvaret. Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om innehållet i dokumentationen.

Av 29 kap. 9 § första stycket skollagen framgår vilka ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret.

Personuppgifter som får behandlas

2 § Av 3–5 §§ förordningen (2006:39) om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar framgår det vilka personuppgifter som kommunen får behandla.

Dokumentationens innehåll

3 § Dokumentation om insatser för de ungdomar i kommunen som omfattas av aktivitetsansvaret ska, om det är aktuellt, innehålla uppgifter om

1. individuell planering och målet med insatserna,
2. vilka insatser som individen ansvarar för,
3. vilka insatser som kommunen ansvarar för,
4. vilka insatser som någon annan aktör ansvarar för,
5. vilka datum som insatsen ska påbörjas och avslutas,
6. orsaken till att insatsen upphört, och
7. tidpunkter för uppföljning och utvärdering av insatsen.

Vid ändring av insatserna ska dokumentationen enligt första stycket revideras.

Referenser

Lagar

Skollagen (2010:800).

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Folkbokföringslagen (1991:481).

Personuppgiftslagen (1998:204).

Förordningar

Gymnasieförordningen (2010:2039).

Förordningen (2012:1108) om vuxenutbildning.

Förordningen (2006:39) om register och dokumentation vid fullgörandet av kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar.

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Förordningen (SKOLFS 2010:250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall.

Förordningen (SKOLFS 2010:255) om läroplan för grundsärskolan.

Förordningen (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall.

Förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

Förordningen (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan.

Förordningen (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen.

Skolverkets föreskrifter

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:61) om innehållet i dokumentationen av insatser för de ungdomar som omfattas av kommunernas aktivitetsansvar

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2015:28) om insamling av uppgifter för uppföljning och utvärdering av det kommunala aktivitetsansvaret.

Skolverkets allmänna råd

Skolverkets (SKOLFS 2013:180) allmänna råd med kommentarer om arbete med studie- och yrkesvägledning.

Skolverkets (SKOLFS 2014:40) allmänna råd med kommentarer om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Skolverkets (SKOLFS 2012:10) allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Skolverkets (SKOLFS 2012:98) allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet.

CSN:s allmänna råd

Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:6).

Skolverkets stödmaterial

Skolverket och Socialstyrelsen (2014). *Vägledning för elevhälsan*.

Skolverket (2015). *Att arbeta med särskilt begåvade elever*, <http://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/sarskilt-begavade-elever-1.230661>.

Förarbeten

Regeringens proposition 2008/09:199 *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan*.

Regeringens proposition 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap valfrihet och trygghet*.

Regeringens proposition 2013/14:191 *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor*.

Regeringens proposition 2011/12:50 *En gymnasiesärskola med hög kvalitet*.

Regeringens proposition 2012/13:58 *Utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd*.

SOU 2013:13. *Ungdomar utanför gymnasieskolan – ett förtydligat ansvar för stat och kommun.* Delbetänkande av utredningen om unga som varken arbetar eller studerar.

Övrigt

Skolverket (2011) *Vad gör kommunerna för ungdomar som inte går i gymnasieskolan? En rapport om det kommunala informationsansvaret (uppföljningsansvaret).* Rapport 360.

Utbildning är en av de viktigaste faktorerna för hur en ung människas liv kommer utvecklas. En ungdom som aldrig har påbörjat, har avbrutit eller inte fullföljt sin gymnasieutbildning på ett nationellt program eller motsvarande kan riskera att hamna i en utsatt situation och få svårigheter att komma vidare i utbildning och i en förlängning hamna i arbetslöshet. Det är därför viktigt att samhällets insatser tidigt sätts in, så att ungdomar kan komma vidare i sin utvecklingsprocess utan längre avbrott. Kommunerna har här skyldigheter och ett viktigt ansvar genom sitt aktivitetsansvar för ungdomar, som förtydligades i skollagen den 1 januari 2015.

De här allmänna råden med kommentarer, har tagits fram i syfte att ge stöd för planering, genomförande och utveckling av verksamheten med kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar. Syftet med råden är även att aktivitetsansvaret blir likvärdigt och av hög kvalitet i landets alla kommuner.

Det är Skolverkets förhoppning att de allmänna råden med kommentarer, även ska fungera som inspiration i arbetet med kommunernas aktivitetsansvar för ungdomar.

Skolverket

www.skolverket.se